

כ"ז אלול, תשע"ב, 14.9.2012

גיליון מס' 326

פרשת ניצבים

הנסתרות לה' א-להינו

מאת הרב יוסי סלומוניק, קיבוץ מעלה גלבוע

פרשת ניצבים כוללת בתוכה את דברי הברית הנכרתת בין הקב"ה לבני ישראל מרגע הכניסה לארץ ישראל ועד עולם. בלב הברית מצוי עונש חמור על העובד עבודה זרה, והשלכה על הקהילה כולה שתיהרס בעקבות חטא העבודה זרה. הפרשיה מסיימת במשפט הבא:

הנסתרת לה' א-להינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת. (דברים כט, כח)

רוב הפרשנים ראו במשפט זה את סיום דברי הברית וקביעה שהחוטא חטאים נסתרים יקבל את עונשו מהקב"ה ("הנסתרות לה' א-להינו"), וצפייה שהציבור יעניש את החוטא על החטאים הנגלים לעיניו ("הנגלות לנו ולבנינו .. לעשות את כל דברי התורה"). מדברים אלו עולה שהעונש המתואר בפרשה אינו רק על חטא העבודה זרה, אלא גם על ההתעלמות מחטאי עבודה זרה בקהילה. אמנם הציבור יענש על חטא היחיד, אך רק אם הציבור היה מודע לו ("הנגלות"). אם החוטא עשה זאת בסתר והציבור לא היה מודע לחטא ("הנסתרות"), הציבור לא יענש על כך. על פי כיוון זה פסוק הסיום של הברית מתאר את עצמת חטא העבודה זרה המשפיעה לא רק על העובד אלא גם על המתעלם מהעבודה זרה הנעשית בתחומו.

פירוש ייחודי לפסוק זה מציע הרמב"ן:

דעתי בדרך הפשט כי "הנסתרות" הם החטאים הנסתרים מן העושים אותן, כמו: (תהלים יט, יג) "שגיאות מי יבין מנסתרות נקני", יאמר: הנסתרות לה' לבדו הם, אין בהם לנו עוון אשר חטא, אבל הנגלות שהן הזדונות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת חקת עולם, שכך קבלנו על: אשר איננו פה לדורות עולם, ולפי שהביא באלה את ישראל לעשות כל המצות הוציא מן החרם העושה בשגגה, שלא יקולל באלה הזאת, עד כאן.

לדעתו אין הפסוק מדבר על מחויבות הציבור לעקור עבודה זרה מתחומם, אלא על כך שהחטא נובע מהמודעות לחטא ולא מהמעשה. אדם שחטא ופשע, אך ללא מחשבת זדון וללא מודעות לכך שהוא אפילו ביצע את המעשה אינו עובר על הברית עם הקב"ה. אמנם מעשה החטא נעשה אך הוא נכנס לתחומו של הקב"ה ואינו משפיע על האדם, "העושה בשגגה לא יקולל באלה הזאת". רק חטא שנעשה מתוך מודעות ("הנגלות") מהווה מרד מול הקב"ה ועל כן מהווה הפרה של הברית וגורר בעקבותיו את העונש. לדברי הרמב"ן העונש אינו על החטא אלא על המרד וערעור מערכת היחסים של האדם עם הקב"ה.

בוודאי של יום הכיפורים אנו מצטטים פסוק זה ודומני שבציטוט זה טמון פירוש אחר לפסוק. וכך אנו אומרים בוודאי של יום הכיפורים:

מה נאמר לפניך יושב מרום ומה נספר לפניך שוכן שחקים. הלא הנסתרות והנגלות אתה יודע
אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי..... יהי רצון מלפניך ה' א-להינו וא-לוהי אבותינו שתמחול לנו
על כל עוונותינו ותסלח לנו על כל פשעינו ותכפר לנו על כל חטאתינו
על חטא שחטאנו לפניך באונס
על חטא שח"ל בבלי דעת
על חטא שח"ל בגלוי
על חטא שח"ל בדעת ובמרמה...
על הגלויים לנו ועל שאין גלויים לנו. הגלויים כבר אמרנום לפניך. ואת שאין גלויים לנו הכל גלוי לפניך
כדבר שנאמר הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת.

פיוט הווידי שואל את השאלה הברורה – כיון שגם הנגלות וגם הנסתרות הם לה' א-להינו והוא יודע את כולם,
בשביל מה אנו מתוודים? התשובה שעולה מתחילת הדברים היא שאני מפרט את החטאים כדי שאוכל לבקש
עליהם מחילה. על כל חטא שאני מזכיר אני בעצם מדגיש אנה מחל לי על חטא שחטאתי באונס. אנה מחל לי על
חטא שחטאתי בדעת וכו' וכו'. מטרת הפירוט היא כדי שאוכל לבקש מחילה על כל חטא וחטא בנפרד. אמנם
הקב"ה יודע את החטאים עוד לפני שדיברתי אך אני פורט אותם כדי שאוכל לבקש עליהם מחילה.
מסיום הקטע עולה שאני סמוך ובטוח שעל הנסתרות ה' ימחל כיון ש'הנסתרות לה' א-הינו', אך כדי לבקש מחילה
על 'הגלויות לנו' אני צריך להכיר בהם. פיוט זה מחדד שהקב"ה הוא אכן מלך 'מוחל וסולח' ומוכן לסלוח על כל
דבר אך בתנאי שנבקש. אם איננו יודעים על מה לבקש את המחילה הוא ימחל גם ללא הבקשה אך אם אנו
יודעים ולא מבקשים מחילה הוא לא ימחל.
הפיוט העביר את הפסוק שלנו מתחום העונש אל תחום המחילה. במקום שהפסוק ידגיש את חלוקת התפקידים
בין ישראל והקב"ה בשאלה מי מעניש את החוטאים, העמיד הפיוט את הפסוק בתחום המחילה. את הנסתרות
מוחל הקב"ה גם ללא אזכורם, וביחס לנגלות מוטל עלינו לבקש כדי שימחל לנו אף עליהם.
יה"ר שימחל לנו על כל עוונותינו, שנה טובה

הרב ד"ר יוסף סלוטניק, נשוי לאסתר ואב גאה ל-5 ילדים. מתגורר בקיבוץ מעלה גלבוע.
בעל תואר ראשון במדעי המחשב. תואר שני בהסטוריה ותואר שלישי בתלמוד אך
עיסוקו המרכזי בהוראה ביישיבת מעלה גלבוע.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו
באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il